

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Digitální učební materiál

Číslo projektu	CZ.1.07/1.5.00/34.0802
Název projektu	Zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT
Číslo a název šablony klíčové aktivity	III/2 – Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT
Příjemce podpory	Gymnázium, Jevíčko, A. K. Vitáka 452

Název DUMu	Májovci
Název dokumentu	VY_32_INOVACE_03_17
Pořadí DUMu v sadě	17
Vedoucí skupiny/sady	Mgr. Jana Sedláčková
Datum vytvoření	12. 5. 2013
Jméno autora	Mgr. Jaromír Baranok
e-mailový kontakt na autora	baranok@seznam.cz
Ročník studia	2. ročník
Předmět nebo tematická oblast	český jazyk a literatura
Výstižný popis způsobu využití materiálu ve výuce	Pracovní list charakterizující literární tvorbu generace májovců. Inovace: využití ICT, mediální technika.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

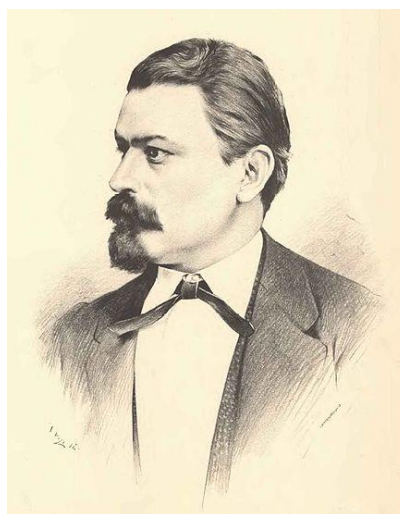
OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Májovci (50. – 60. léta 19. století)

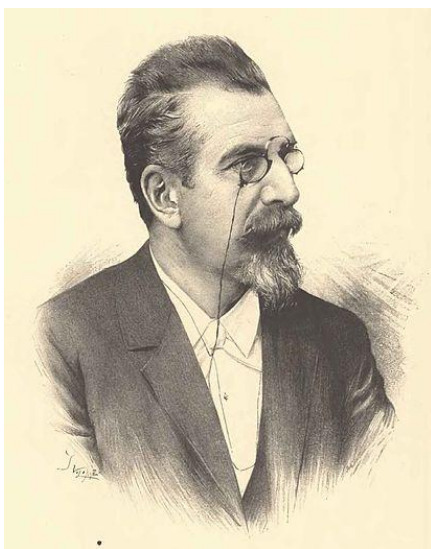
Jan Neruda

Vítězslav Hájek

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Jan_Neruda_02.jpg?uselang=cs, licence PD

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Jan_Vi%C3%ADmek_-_V%C3%ADt%C4%9Bzslav_H%C3%A1lek.jpg, licence PD

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Karolina_Svetla_02.jpg?uselang=cs, licence PD

http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Rudolf_Mayer_Mukarovsky.png, licence PD

http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Jan_Vi%C3%ADmek_-_Adolf_Heyduk.jpg, licence PD

evropský
sociální
fond v ČR

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

1. Almanach Máj vyšel roku 1858. Na základě textu charakterizujte společensko-historické pozadí doby, v níž se o slovo hlásí nová generace autorů označovaná jako májovci.

Patenty zrušily ústavu z roku 1849 a ze svobod vydobytých v roce 1848 uznaly rovnost občanů před zákonem, náboženskou svobodu a odstranění poddanství. Rozhodující pravomoci si přivlastnil císař. Jednou z nejdůležitějších osobností, jež spolu vytvářely nový režim, byl ministr vnitra Alexandr Bach. Padesátá léta 19. století v dějinách habsburské monarchie jsou proto někdy označována jako éra bachovského absolutismu nebo neoabsolutismu. Vedle nesporně stinných stránek režimu, jakými byla například činnost tajné policie špiclující politické oponenty, nelze přehlédnout klady. V Rakousku byla nově vybudována státní správa, jejíž nejnižší články - okresy - vydržely v nezměněné podobě až do poloviny 20. století. Zatímco politický život byl umrtven, bachovský režim nekladl žádné překážky svobodě podnikání; rušena byla cla, vznikaly nové banky a akciové společnosti, odstraněny byly poslední zbytky přežitých cechovní organizace. Změny se dotkly také rakouského školství. Reformy proměnily zvláště vysoké školy v moderní vědecké instituce.

Porážka Rakouska v severní Itálii v roce 1859, ztráta Lombardie a neutěšený stav státních financí donutily císaře Františka Josefa I. odvolat Alexandra Bacha. V takzvaném Říjnovém diplomu z roku 1860 panovník přislíbil, že napříště bude vládnout ve spolupráci se zákonodárným sborem - říšskou radou. Počátkem roku 1861 byla vyhlášena oktrojovaná ústava, která vycházela ze zásad Říjnového diplomu.¹

.....

.....

.....

.....

.....

2. Jaký byl program autorů generace májovců? Co vnesli do české literatury? Doložte na textu.

Odmítli představu národního umění, jehož vzorem by byla slávy dcera, RKZ a lidová píseň. Hájili názor, že Čechy uprostřed století už nic nedělí od vyspělejší ostatní Evropy, že s ní naopak mají společné ideály a podobné problémy sociální i politické a civilizační.

„Světovostí“ literatury rozuměli zřetel k momentům, jež člověka v Čechách spojují s člověkem jinde, s člověkem „vůbec“ (včetně zřetelů sociálních a psychologických). Jednou t u nich vedlo k důrazu na platnost mravních norem v lidském soužití (v tom na Erbena výrazně navazovala K. Světlá). Jindy se do popředí dostávalo vědomí složitosti světa, nepoměr dobrých

¹ ČORNEJ, Petr. *Dějepis pro střední odborné školy*. 1. vyd. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, c2002, s. 157. ISBN 80-7235-194-X.

evropský
sociální
fond v ČR

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

úmyslů a pochybných výsledků, proměnlivost hodnot a hodnocení (v tom na Máchu a Havlíčka navazoval z májovců hlavně J. Neruda). Ale pro všechny „člověk vůbec“ zahrnoval též vnitřní svět jedince. Pro romanopisce byl duševní život závažný jako zázemí činů a jejich ozvučná deska (u K. Světlé); lyrik ho oceňoval jako zdroj inspirace i jako hráz, která osobnost chrání od tlaků zvenčí, od svodů konformity (Neruda).

Krásné literatuře ukládali, aby přispívala k střízlivému sebepoznání současného člověka a ovlivňovala novou občanskou morálku. Funkci poznávací přednostně sledoval Neruda, posláni výchovné Hálek, Světlá, Heyduk. Účinného propojení obou zaměření se snáze docílovalo v publicistice – hlavně ve fejetonu – než v umělecké literatuře.

Při svém nástupu odmítali májovci historismus. S výjimkou dramát dávali přednost látkám současným. V nich Neruda preferoval svět města (vesnickou povídku zpočátku odmítal pro její idyličnost). Teprve K. Světlá ho přesvědčila o nosnosti vesnické látky pro moderní epiku. Pozdní Neruda začal oceňovat i beletrii historickou (psal nadšeně o V. Benešovi Třebízském) a látky z folklorní tradice (hlavně v Baladách a romancích).

Protože chtěli i svým literárním dílem sloužit rozvoji občanské demokratické společnosti, záleželo jim na sdělnosti vlastního projevu a na jeho přijetí. V tom směru je tlačili také nakladatelé a vydavatelé časopisů, když neměli riskovat ztrátu čtenářů a odběratelů. V zásadě to znamenalo nedůvěru k útvarům dlouhým a velkým. K. Světlá si opakovaně stěžovala, že musí psát prózy krátké, když by se ráda pustila do díla obsáhlého, monumentálního. (...)

Snahy o rozšiřování čtenářské obce a o její zkvalitňování měly mnoho podob a forem. Nejvíce v tom asi znamenaly noviny a v nich pravidelně uveřejňované publicisticko-beletristické útvary. K fejetonu přibyla uprostřed sedmdesátých let zásluhou F. Šimečka a J. Arbesa ještě soudnička.

Navzdory publikačním obtížím a v zápase s nimi obohatili májovci českou povídku i román o díla trvalé hodnoty (Světlá, Hálek) i nadnárodního významu (Neruda). Vrstevník májovců Gustav Pflieger Moravský (1833 – 1875) stvořil první významný český román ve verších (Pan Vyšínský). Po Sabinovi rozvinul román sociální (Z malého světa) a učinil krok k románu psychologickému (Paní fabrikantová).

V májovské lyrice se udomácnila reflexivnost a nabyla mnoha podob. Milostná lyrika se zbavila oné rétoričnosti, kterou ji vtiskl J. Kollár a pozdní F. L. Čelakovský. Přiblížila se písni a popěvku, ať tlumočila zbožňování (V. Hálek), nebo střízlivou rozvahu. Neruda v cyklech Otcí a Matičce položil základy moderní rodinné poezie.²

² Česká literatura od počátků k dnešku. 1. vyd. Praha: Lidové noviny, 1998, s. 267-268. ISBN 80-7106-308-8.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Jak chápe roli básníka ve společnosti Vítězslav Hálek? Doložte na ukázkách.

60

Kdo v zlaté struny zahrát zná,
jej ctěte víc než sebe,
neboť vás tak Bůh miloval,
že poslal vám ho s nebe!

Hrozné, když Bůh neúrodou
a morem trestá přísně;
však ze všech trestů největší,
když národ nemá písně.

Ten národ ještě nezhybnul,
dokud mu věstec zpívá,
jeť píseň v nebi zrozena
a ve smrt' život vlívá.¹

61

Nekamenujte proroky!
Neb pěvci jsou jak ptáci:
kdo hodil po něm kamenem,
k těm víc se nenavrací.

Soud boží na se národ zve,
jenž pěvce své ctít neví,
a nejstrašnější kletbou jest,
když Bůh odejmul zpěvy.

Jeť srdce pěvců nejčistší
a všeho hněvu prosté,
a co vám zpíval od srdce,
to ve svém srdci noste!²

¹HÁLEK, Vítězslav. Večerní písně/60. In: *Wikizdroje* [online]. 2006 [cit. 2013-05-12]. Dostupné z: http://cs.wikisource.org/wiki/Ve%C4%8Dern%C3%AD_p%C3%ADsn%C4%9B/60

²HÁLEK, Vítězslav. Večerní písně/61. In: *Wikizdroje* [online]. 2006 [cit. 2013-05-12]. Dostupné z: http://cs.wikisource.org/wiki/Ve%C4%8Dern%C3%AD_p%C3%ADsn%C4%9B/61

.....

.....

.....

.....

.....

4. Určete žánr ukázky, doložte na textu. Co znamená grafická značka v úvodu ukázky? Kdo je autorem ukázky?

△V Praze, 25. září —

Úvodní modlitba spisovatelova. „Všemohoucí nebe! Chraň dnes milostivě myšlenky mé i ostříhejš vtipy moje, aby nevzbudily nelibost mocností této země, aniž ublížily na mravnosti a jiné

evropský
sociální
fond v ČR

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

čistotě mým milým spoluobčanům, nebo na zdraví číslu našemu zítřejšímu, jež je nedělní —
Amen!” — — —

Tak! —

Byl čtenář už někdy ráno na ulici? Já nechci čtenáře urazit, já vím, že čtenář je nóbl a nemá zapotřebí, aby vstával před devátou — no ale, náhoda! A když tedy náhoda ho vyvedla někdy z domu dřív, zajisté že sobě při známém svém bystrozraku povšimnul, že na ulici jsou nejen lidé, nýbrž i věci, jichž tu jindy nevidává. Jakož také při známé jeho duchaplnosti není pochyby, že o těch lidech a věcech, hlavně ale o těch věcech pak přemítal. Někde u domu stojí starý džbán. Někde na pokraji chodníku sdrátovaná bandaska. Někde uprostřed ulice leží pekáč. Jak tam přišly ty věci? Vyšly si za noci z nestřežených polic a netrefily pak domů, když se rozbřeslo ráno? Ztratily nějakou náhodou, při ranním nakupování, svou kuchařku a čekají teď zde jako dobře vycvičený pes, který osamotněv usedne třeba doprostřed cesty a ohlíží se, až si ho pán zase najde? —

(...)

„Ančo!”

„Račte?”

„Kdypak jsem si dal naposled přecpat svůj slamník?”

„To já nevím — co jsem tady, ne — už musí být samá řezanka.” —

Anča je u mne šest let. Vzpomínám zpátky, až za těch šest let — marné vzpomínání! Koupil jsem ten slamník, vycpaný a prošíty, ještě za dob růžového svého mládí — —

„Ančo!”

„Račte?”

„Tadyhle máte 75 krejcarů — dojdete ihned k senaři pro tři otepě slámy — ihned, povídám!”

Anča letí. Anča přivlíkne tři otepě slámy. Chytne slamník, vypáře prošívání, rozpáře šve, zamuchlá uvnitř slamou —

„Ale — kampak dáme tu slámu starou!?”

(...)

S těmi džbány, bandaskami a pekáči má se to ale takhle: Každý Pražan smí mít nějaký džbán, po případě bandasku, a také pekáč — v tom není závady a na to není trestu. Ale ono se stane, že džbán na př. se rozbije — a teď to začne! **Kam s ním!?** Vyhodíš-li jej na dvůr, přinutí tě domovník, aby sis jej vzal hezky zase zpátky. Vyhodíš-li jej na ulici, sebere tě strážník. Vyhodíš-li jej smetařovi na vůz, smetař ti jej shodí. Nevezme ho ani za nejlepší diškreci, má přísný zákaz. — Dobrá. Vezmeš tedy džbán v noci, vyjdeš na ulici a postavíš jej nepozorován — no kamkoli. A následujícího dne sebere jej smetař pěkně z ulice, i bez diškrece, a je dobře.

Projela mne myšlenka hanebná! Jakpak kdybychom tedy já a Anča chytli v noci slamník, donesli jej tamhle za roh a slámu vysypali? — Myšlenka rozhodně nepěkná — nepořádná — protizákonní —, ale přiznám se: mně se líbila! Člověk se ach tak snadno stane špatným!

Arci — já mám malér. Najednou, bůhví odkud, bude tu stát patrola. Bude chtít, abych tu slámu zase sebral. Já se budu bránit, spáchám naposled nějaký mluvený zločin, seberou mne, odvedou — pojednou bude po mé dosavadní bezouhonnosti občanské — ale to už je všechno jedno — já

—

evropský
sociální
fond v ČR

MSMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Řešení

1. Doba tzv. bachovského absolutismu – **politický život umrtven**, **dohled nad politickými oponenty**, **zachována rovnost občanů před zákonem a náboženská svoboda**, **rozvoj podnikání**, **reforma školství**, **zlom roku 1859 – panovník se vzdává absolutismu**, **1861 – nová ústava**.

Patenty zrušily ústavu z roku 1849 a ze svobod vydobytých v roce 1848 uznaly **rovnost občanů před zákonem, náboženskou svobodu** a odstranění poddanství. Rozhodující pravomoci si přivlastnil císař. Jednou z nejdůležitějších osobností, jež spolu vytvářely nový režim, byl ministr vnitra Alexandr Bach. Padesátá léta 19. století v dějinách habsburské monarchie jsou proto někdy označována jako éra bachovského absolutismu nebo neoabsolutismu. Vedle nesporně stinných stránek režimu, jakými byla například činnost tajné policie špiclující politické oponenty, nelze přehlédnout klady. V Rakousku byla nově vybudována státní správa, jejíž nejnižší články - okresy - vydržely v nezměněné podobě až do poloviny 20. století. Zatímco **politický život byl umrtven**, bachovský režim nekladl žádné překážky svobodě podnikání; **rušena byla cla, vznikaly nové banky a akciové společnosti, odstraněny byly poslední zbytky přežitých cechovních organizací**. Změny se dotkly také **rakouského školství**. Reformy proměnily zvláště vysoké školy v moderní vědecké instituce.

Porážka Rakouska v severní Itálii v roce 1859, ztráta Lombardie a neutěšený stav státních financí donutily císaře Františka Josefa I. odvolat Alexandra Bacha. **V takzvaném Říjnovém diplomu z roku 1860 panovník přislíbil, že napříště bude vládnout ve spolupráci se zákonodárným sborem - říšskou radou**. Počátkem roku 1861 byla vyhlášena oktrojovaná ústava, která vycházela ze zásad Říjnového diplomu.³

2. Návrh řešení: **Čechy patří do vyspělé Evropy, ne ideji národního umění**; **úsilí o světovost literatury**; **literatura má funkci poznávací a výchovnou**; **odmítání historismu – upřednostňovali současná témata**; **díky různým vlivům rozvoj kratších žánrů, navzdory tomu vznikají románová díla trvalé hodnoty**; **rozvoj publicistiky**; v lyrice důraz na reflexivnost, **Jan Neruda pokládá základy moderní rodinné poezie**.

Odmítli představu národního umění, jehož vzorem by byla slávy dcera, RKZ a lidová píseň. Hájili názor, že Čechy uprostřed století už nic nedělí od vyspělejší ostatní Evropy, že s ní naopak mají společné ideály a podobné problémy sociální i politické a civilizační.

³ ČORNEJ, Petr. *Dějepis pro střední odborné školy*. 1. vyd. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, c2002, s. 157. ISBN 80-7235-194-X.

evropský
sociální
fond v ČR

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

„Světovostí“ literatury rozuměli zřetel k momentům, jež člověka v Čechách spojují s člověkem jinde, s člověkem „vůbec“ (včetně zřetelů sociálních a psychologických). Jednou t u nich vedlo k důrazu na platnost mravních norem v lidském soužití (v tom na Erbena výrazně navazovala K. Světlá). Jindy se do popředí dostávalo vědomí složitosti světa, nepoměr dobrých úmyslů a pochybných výsledků, proměnlivost hodnot a hodnocení (v tom na Máchu a Havlíčka navazoval z májovců hlavně J. Neruda). Ale pro všechny „člověk vůbec“ zahrnoval též vnitřní svět jedince. Pro romanopisce byl duševní život závažný jako zázemí činů a jejich ozvučná deska (u K. Světlé); lyrik ho oceňoval jako zdroj inspirace i jako hráz, která osobnost chrání od tlaků zvenčí, od svodů konformity (Neruda).

Krásné literatuře ukládali, aby přispívala k střízlivému sebepoznání současného člověka a ovlivňovala novou občanskou morálku. Funkci poznávací přednostně sledoval Neruda, posláním výchovné Hálek, Světlá, Heyduk. Účinného propojení obou zaměření se snáze docílovalo v publicistice – hlavně ve fejetonu – než v umělecké literatuře.

Při svém nástupu odmítali májovci historismus. S výjimkou dramát dávali přednost látkám současným. V nich Neruda preferoval svět města (vesnickou povídku zpočátku odmítal pro její idyličnost). Teprve K. Světlá ho přesvědčila o nosnosti vesnické látky pro moderní epiku. Pozdní Neruda začal oceňovat i beletrii historickou (psal nadšeně o V. Benešovi Třebízském) a látky z folklorní tradice (hlavně v Baladách a romancích).

Protože chtěli i svým literárním dílem sloužit rozvoji občanské demokratické společnosti, záleželo jim na sdělnosti vlastního projevu a na jeho přijetí. V tom směru je tlačili také nakladatelé a vydavatelé časopisů, když neměli riskovat ztrátu čtenářů a odběratelů. V zásadě to znamenalo nedůvěru k útvarům dlouhým a velkým. K. Světlá si opakovaně stěžovala, že musí psát prózy krátké, když by se ráda pustila do díla obsáhlého, monumentálního. (...)

Snahy o rozšiřování čtenářské obce a o její zkvalitňování měly mnoho podob a forem. Nejvíce v tom asi znamenaly noviny a v nich pravidelně uveřejňované publicisticko-beletristické útvary. K fejetonu přibyla uprostřed sedmdesátých let zásluhou F. Šimečka a J. Arbesa ještě soudnička.

Navzdory publikačním obtížím a v zápase s nimi obohatili májovci českou povídku i román o díla trvalé hodnoty (Světlá, Hálek) i nadnárodního významu (Neruda). Vrstevník májovců Gustav Pflieger Moravský (1833 – 1875) stvořil první významný český román ve verších (Pan Vyšínský). Po Sabinovi rozvinul román sociální (Z malého světa) a učinil krok k románu psychologickému (Paní fabrikantová).

V májovské lyrice se udomácnila reflexivnost a nabyla mnoha podob. Milostná lyrika se zbavila oné rétoričnosti, kterou ji vtiskl J. Kollár a pozdní F. L. Čelakovský. Přiblížila se písni a popěvku, ať tlumočila zbožňování (V. Hálek), nebo střízlivou rozvahu. Neruda v cyklech Otcí a Matičky položil základy moderní rodinné poezie.⁴

⁴ Česká literatura od počátků k dnešku. 1. vyd. Praha: Lidové noviny, 1998, s. 267-268. ISBN 80-7106-308-8.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

3. **Básníka je pěvcem národa**, je pro národ darem. Rovněž chápe **básníka jako proroka**, který má být **ctěn**.

60

Kdo v zlaté struny zahrát zná,
jej ctěte víc než sebe,
neboť vás tak Bůh miloval,
že poslal vám ho s nebe!

Hrozné, když Bůh neúrodou
a morem trestá přísně;
však ze všech trestů největší,
když národ nemá písně.

Ten národ ještě nezhyne,
dokud mu věštec zpívá,
jeť píseň v nebi zrozena
a ve smrt' život vlívá.¹

¹HÁLEK, Vítězslav. Večerní písně/60. In: Wikizdroje [online]. 2006 [cit. 2013-05-12]. Dostupné z: http://cs.wikisource.org/wiki/Ve%C4%8Dern%C3%AD_p%C3%ADsn%C4%9B/60

²HÁLEK, Vítězslav. Večerní písně/61. In: Wikizdroje [online]. 2006 [cit. 2013-05-12]. Dostupné z: http://cs.wikisource.org/wiki/Ve%C4%8Dern%C3%AD_p%C3%ADsn%C4%9B/61

61

Nekamenujte **proroky!**
Neb pěvci jsou jak ptáci:
kdo hodil po něm kamenem,
k těm víc se nenavrací.

Soud boží na se národ zve,
jenž pěvce své ctít neví,
a nejstrašnější kletbou jest,
když Bůh odejmul zpěvy.

Jeť srdce pěvců nejčistší
a všeho hněvu prosté,
a co vám zpíval od srdce,
to ve svém srdci noste!²

4. Fejeton – novinářský žánr; nepřilíš rozsáhlý článek, je **aktuálně zaměřený**; **lehký, zábavný sloh**. Autorem je Jan Neruda, △ je značnou, pod níž Jan Neruda publikoval své fejetony v Národních listech.

△ V Praze, 25. září —

Úvodní modlitba spisovatelova. „**Všemohoucí nebe! Chraň dnes milostivě myšlenky mé i ostříhejš vtipy moje, aby nevzbudily nelibost mocností této země, aniž ublížily na mravnosti a jiné čistotě mým milým spoluobčanům, nebo na zdraví číslu našemu zítřejšímu, jež je nedělní — Amen!**” — — —

Tak! —

Byl čtenář už někdy ráno na ulici? Já nechci čtenáře urazit, já vím, že čtenář je nóbl a nemá zapotřebí, aby vstával před devátou — no ale, náhoda! A když tedy náhoda ho vyvedla někdy z domu dřív, zajisté že sobě při známém svém bystrozraku povšimnul, že na ulici jsou nejen lidé, nýbrž i věci, jichž tu jindy nevidává. Jakož také při známé jeho duchaplnosti není pochyby, že o těch lidech a věcech, hlavně ale o těch věcech pak přemítal. Někde u domu stojí starý džbán.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Někde na pokraji chodníku sdrátovaná bandaska. Někde uprostřed ulice leží pekáč. **Jak tam přišly ty věci? Vyšly si za noci z nestřežených polic a netrefily pak domů, když se rozbřesklo ráno? Ztratily nějakou náhodou, při ranním nakupování, svou kuchařku a čekají teď zde jako dobře vycvičený pes, který osamotněv usedne třeba doprostřed cesty a ohlíží se, až si ho pán zase najde? —**

(...)

„Ančo!”

„Račte?”

„Kdypak jsem si dal naposled přecpat svůj slamník?”

„To já nevím — co jsem tady, ne — už musí být samá řezanka.” —

Anča je u mne šest let. Vzpomínám zpátky, až za těch šest let — marné vzpomínání! Koupil jsem ten slamník, vycpaný a prošíty, ještě za dob růžového svého mládí — —

„Ančo!”

„Račte?”

„Tadyhle máte 75 krejcarů — dojdete ihned k senaři pro tři otepě slámy — ihned, povídám!”

Anča letí. Anča přivlíkne tři otepě slámy. Chytne slamník, vypáře prošívání, rozpáře šve, zamuchlá uvnitř slamou —

„Ale — kampak dáme tu slámu starou!?”

(...)

S těmi džbány, bandaskami a pekáči má se to ale takhle: Každý Pražan smí mít nějaký džbán, po případě bandasku, a také pekáč — v tom není závady a na to není trestu. Ale ono se stane, že džbán na př. se rozbije — a teď to začne! **Kam s ním!?** Vyhodíš-li jej na dvůr, přinutí tě domovník, aby sis jej vzal hezky zase zpátky. Vyhodíš-li jej na ulici, sebere tě strážník. Vyhodíš-li jej smetařovi na vůz, smetař ti jej shodí. Nevezme ho ani za nejlepší diškreci, má přísný zákaz. — Dobrá. Vezmeš tedy džbán v noci, vyjdeš na ulici a postavíš jej nepozorován — no kamkoli. A následujícího dne sebere jej smetař pěkně z ulice, i bez diškrece, a je dobře.

Projela mne myšlenka hanebná! Jakpak kdybychom tedy já a Anča chytli v noci slamník, donesli jej tamhle za roh a slámu vysypali? — Myšlenka rozhodně nepěkná — nepořádná — protizákonní —, ale přiznám se: mně se líbila! Člověk se ach tak snadno stane špatným!

Arci — já mám malér. Najednou, bůhví odkud, bude tu stát patrola. Bude chtít, abych tu slámu zase sebral. Já se budu bránit, spáchám naposled nějaký mluvený zločin, seberou mne, odvedou — pojednou bude po mé dosavadní bezouhonnosti občanské — ale to už je všechno jedno — já —

„Milostpane — milostpane” — vrazila pojednou Anča do pokoje — „já už vím, kam s tou slamou! Mlíkařka — ta, která tamhle s vozíkem stává — beře prý ji ráda, potřebuje stlaní doma pro chlív! Zítرا jí to dáme!”

„Je to ale jisté?”

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

„Jisté!”

Co mám říci ještě dále!? Spal jsem tu noc dobře. A následujícího jitra nesli jsme tedy já a Anča slamník k mlíkařce, když se byla Anča ovšem ještě dříve pozeptala, zdali dárek náš vskutku také přijme.

Byl to okamžik krásný! Když nám mlíkařka podávala prázdný pytel zase zpátky, byl jsem překonán dojmem, políbil jsem jí ruku, obejmul vřele její kobylu a kráčel pak se zaroseným zrakem domů.

A doma jsme chytli čerstvou slámu a cpali tedy znova. A když byl slamník zase už plný, chyt jsem Anču, začal hvízdát „Na tý louce zelený” a točili jsme spolu kolem slamníku sousedskou, až se nám zatočila hlava. —

To je ta celá historie, tak jak se stala a jak ji povídám. Je pěkná a časová; jsem s ní spokojen, končím. — —

Závěrečná modlitba spisovatelova. „Všemohoucí nebe! Děkuju Ti vroucně, že Jsi mne dnes přede všemi myšlenkami milostivě zachránilo a ostříhalo vtipy moje, takže jsem nevzbudil ani nelibost mocností této země, aniž ublížil na duševní čistotě milým spoluobčanům svým, nebo na zdraví zítřejšímu našemu číslu, jež je nedělní — Amen!”

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

1. Literatura

ČORNEJ, Petr. *Dějepis pro střední odborné školy*. 1. vyd. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, c2002, s. 157. ISBN 80-7235-194-X.

Česká literatura od počátků k dnešku. 1. vyd. Praha: Lidové noviny, 1998, s. 267-268. ISBN 80-7106-308-8.

HÁLEK, Vítězslav. Večerní písně/60. In: *Wikizdroje* [online]. 2006 [cit. 2013-05-12]. Dostupné z: http://cs.wikisource.org/wiki/Ve%C4%8Dern%C3%AD_p%C3%ADsn%C4%9B/60

HÁLEK, Vítězslav. Večerní písně/61. In: *Wikizdroje* [online]. 2006 [cit. 2013-05-12]. Dostupné z: http://cs.wikisource.org/wiki/Ve%C4%8Dern%C3%AD_p%C3%ADsn%C4%9B/61

NERUDA, Jan. Kam s ním. In: *Kam s ním* [online]. 2010 [cit. 2013-05-12]. Dostupné z: http://cs.wikisource.org/wiki/Kam_s_n%C3%ADm%3F

2. Obrázky

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Jan_Neruda_02.jpg?uselang=cs, licence PD, (cit. 12-05-2012)

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Jan_Vil%C3%ADmek_-_V%C3%ADt%C4%9Bzslav_H%C3%A1lek.jpg, licence PD, (cit. 12-05-2012)

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Karolina_Svetla_02.jpg?uselang=cs, licence PD, (cit. 12-05-2012)

http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Rudolf_Mayer_Mukarovsky.png, licence PD, (cit. 12-05-2012)

http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Jan_Vil%C3%ADmek_-_Adolf_Heyduk.jpg? licence PD, (cit. 12-05-2012)

3.

Materiál je určen pro bezplatné užívání pro potřebu výuky a vzdělávání na všech typech škol a školských zařízení. Jakékoliv využití podléhá autorskému právu. Dílo smí být dále šířeno pod licencí CC BY-SA (www.creativecommons.cz).